

POSTANOWIENIE

19 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Agnieszka Piotrowska

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 19 października 2023 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Stowarzyszenia w K. działającego na rzecz K.C.

od postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 16 lutego 2021 r., I ACz 27/21,

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia w K. działającego na rzecz K.C.

przeciwko Bank S.A. spółce akcyjnej w G.

o zapłatę i ustalenie,

**uchyła zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego
w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Powód Stowarzyszenie w K. działające na rzecz K.C. wystąpiło przeciwko Bank S.A. w G. o zasądzenie na rzecz K.C. kwoty świadczonej przez nią na podstawie umowy kredytowej, którą zawarła z Bank S.A. i ustalenie nieważności tej umowy.

Pozwany Bank S.A. w G. wniósł o odrzucenie pozwu z uwagi na brak zdolności sądowej powoda, w którego statucie nie ma mowy o możliwości wytaczania powództw na rzecz konsumentów.

Postanowieniem z 9 października 2020 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił wniosek pozwanego o odrzucenie pozwu. Sąd Okręgowy przytoczył art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. i stwierdził, że pozew został wniesiony przez organizację pozarządową działającą na rzecz konsumentów. Zgodnie z art. 8 k.p.c., organizacje pozarządowe, których zadanie statutowe nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, mogą dla ochrony praw obywateli, w wypadkach przewidzianych w ustawie, wszcząć postępowanie oraz wziąć udział w toczącym się postępowaniu. Zgodnie z art. 61 § 1 pkt 3 k.p.c., organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz w sprawach o ochronę konsumentów, a na podstawie art. 62 § 1 k.p.c., do organizacji pozarządowych wytaczających powództwa na rzecz osób fizycznych stosuje się odpowiednio przepisy o prokuratorze wytaczającym powództwo na rzecz oznaczonej osoby, z wyjątkiem art. 58 zdanie drugie k.p.c.

Dla skuteczności działania w postępowaniu cywilnym organizacji pozarządowej występującej na rzecz osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami wymagane jest spełnienie następujących przesłanek: działanie organizacji pozarządowej musi mieścić się w zakresie jej zadań statutowych oraz organizacja pozarządowa musi dysponować zgodą tych osób wyrażoną na piśmie na wytoczenie przez nią powództwa. Te przesłanki spełnia Stowarzyszenie w K., gdyż jest organizacją pozarządową w rozumieniu art. 8 i art. 61 k.p.c. oraz art. 3 ust. 2 pkt 2 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. z 2023 r., poz. 571), a do pozwu załączyło pisemną zgodę konsumentki na wytoczenie powództwa, stosownie do art. 61 § 4 k.p.c.

Postanowieniem z 16 lutego 2021 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił postanowienie Sądu Okręgowego z 9 października 2020 r. i pozew odrzucił.

Sąd Apelacyjny przytoczył art. 61 § 1 k.p.c. i stwierdził, że zgłoszone w sprawie roszczenia wywodzone są z umowy kredytowej zawartej przez pozwanego Bank S.A. będącego przedsiębiorcą w rozumieniu art. 43¹ k.c., a K.C. jako

konsumenitem w rozumieniu art. 22¹ k.c. Z § 7 statutu Stowarzyszenia wynika, że do jego celów należy pomoc konsumentom skarżącym się na instytucje rynku finansowego i kapitałowego, pobudzanie, rozwój i organizowanie współpracy pomiędzy środowiskami lokalnymi i praktykami społecznymi na rzecz umacniania w Polsce społeczeństwa obywatelskiego, budowy kapitału społecznego i inne działania prokonsumenckie (szkolenia, seminaria, petycje, wnioski do odpowiednich organów władzy ustawodawczej i wykonawczej o zmianę w przepisach na korzyść konsumentów) i wspieranie aktywności obywateli w ramach społeczeństwa obywatelskiego. W § 8 zostały wyliczone enumeratywnie zachowania, które mają służyć do osiągnięcia tych celów. W czasie, gdy pozew został złożony żaden z celów nie dotyczył możliwości wytaczania powództw na rzecz konsumentów. Nie ma znaczenia, że uchwałą z 28 lipca 2019 r. (zarejestrowaną w KRS 20 maja 2020 r.), zmieniony został statut Stowarzyszenia i w § 8 katalogu działań służących do osiągnięcia opisanych w § 7 celów dodane zostało uprawnienie do wytaczania powództw i reprezentowania konsumentów w postępowaniach sądowych we wszystkich instancjach. Brak zdolności sądowej powodowego Stowarzyszenia miał charakter pierwotny i nieusuwalny, a zatem nie mógł być sanowany na zasadzie art. 70 k.p.c. Nie znajdował zastosowania w tym wypadku także art. 196 k.p.c., nie chodziło bowiem o zmianę podmiotową powództwa. Brak legitymacji procesowej w chwili wytoczenia powództwa nie podlegał naprawie, a złożenie statutu w nowym brzmieniu w toku postępowania nie mogło odnieść pozytywnego procesowego skutku.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Apelacyjnego z 16 lutego 2021 r., powód zarzucił, że zostało ono wydane z naruszeniem: - art. 61 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 8 k.p.c. oraz art. 7 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w zw. z pkt 23 preambuły tej dyrektywy oraz art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. przez przyjęcie, że statut powoda w wersji sprzed zmiany zarejestrowanej 20 maja 2020 r. nie przewiduje możliwości występowania z powództwami na rzecz konsumentów; - art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 70 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i art. 199 § 2 k.p.c. przez przyjęcie, że zmiana statutu powoda zarejestrowana 20 maja 2020 r. nie może usunąć braku jego pierwotnej zdolności sądowej; - art. 98 §§ 1 i 3 k.p.c., art. 106 k.p.c. w związku z art. 62 § 1 k.p.c., art. 6 ust. 1, art. 7 ust. 1 oraz art. 7 ust. 2 w zw.

z pkt 23 preambuły dyrektywy 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich przez obciążenie organizacji społecznej kosztami postępowania bez względu na to, czy warunki umowy zawartej z konsumentem, będącej przedmiotem postępowania były nieuczciwe, czy też nie.

Powód wniósł o wystąpienie do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na podstawie art. 267 ust. 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni art. 7 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w zw. z pkt 23 jej preambuły, w celu odpowiedzi na pytania: (1) Czy motywowana zbyt ogólnym sformułowaniem statutu stowarzyszenia działającego w sprawie konsumentów, jako brakiem nieusuwalnym, odmowa przez sąd krajowy uprawnienia do wszczęcia postępowania na rzecz konsumenta w przedmiocie stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umownego jest zgodna z zasadą wspierania konsumenta przez organizacje, zgodnie z art. 7 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w związku z pkt 23 tej dyrektywy? (2) Czy obciążenie stowarzyszenia działającego w sprawie konsumentów kosztami postępowania bez względu na to, czy warunki umowy zawartej z konsumentem, będącej przedmiotem postępowania, były nieuczciwe czy też nie, jest zgodne z zasadą skuteczności prawa Unii na tle art. 6 ust. 1, art. 7 ust. 1 oraz art. 7 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG w związku z pkt 23 tej dyrektywy?

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Pozwany wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Istota problemu związanego z zarzutem nieprawidłowego zastosowania art. 61 § 3 pkt 3 k.p.c. dotyczy oceny legitymacji powoda do wytoczenia powództwa w rozpoznawanej sprawie, gdyż nie ulega wątpliwości, że powód ma osobowość prawną i tym samym ma zdolność sądową.

W świetle art. 61 § 1 k.p.c. legitymacja organizacji pozarządowej do wytoczenia powództwa na rzecz obywateli jest *in concreto* uzależniona od treści statutu tej organizacji. Organizacja jest uprawniona do takiego działania, jeżeli przedmiot sprawy mieści się w obszarze jej działań statutowych. Na gruncie art. 61

§ 1 k.p.c. jest oczywiste, że przepis ten odróżnia zadania statutowe organizacji pozarządowych (cele statutowe tych organizacji), od form ich działania służących realizacji celów statutowych. Z punktu widzenia legitymacji organizacji pozarządowej do wytoczenia powództwa na rzecz obywateli w sprawach określonych w art. 61 § 1 k.p.c., istotna jest wyłącznie ocena, czy przedmiot sprawy, w której wytoczono powództwo, pozostaje w obszarze celów statutowych organizacji pozarządowej. W art. 61 § 1 k.p.c. ustawodawca nie wymaga, aby także statut organizacji pozarządowej zawierał postanowienie, że cele statutowe mogą być realizowane poprzez możliwość wytaczania powództw. Tego rodzaju działanie jest jedynie określoną formą działania (środkiem), służącą wykonaniu zadań statutowych organizacji pozarządowej.

Cele działania powodowego stowarzyszenia określa § 7 statutu. Należy do nich udzielanie pomocy konsumentom skarżącym się na instytucje runku finansowego i kapitałowego, w tym banki. Ocena, czy powód był legitymowany do wytoczenia powództwa na rzecz K.C. w sprawie o zapłatę i ustalenie przeciwko Bank S.A. była zatem uzależniona od stwierdzenia, czy przedmiot tej sprawy ma związek z zakresem zadań powoda przewidzianych w jego statucie.

Przesłanką legitymacji do wytoczenia powództwa na rzecz konsumenta przez stowarzyszenie zajmujące się jako organizacja społeczna ochroną praw konsumentów nie jest wprowadzenie do jego statutu postanowienia o realizowaniu celów statutowych w tej właśnie formie. Podstawą kompetencji do realizowania celów statutowych stowarzyszenia zajmującego się ochroną konsumentów przez wytaczanie powództw na ich rzecz jest art. 61 k.p.c. Z tego względu zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

(M.M.)

[ms]

